

glavo čutali. To bi trebalo da znate; nisu se prema nama ponašali loše, ali su nas jednostavno ignorisali. Televiziju tada još niko nije imao, novine, ako bi neke i došle, nismo razumeli, bila je to čudna situacija.

– A zašto je general ostao? Mogao je ipak da se povuče u prvoj turi i da ovde ostavi svog zamenika.

– Ne znam. Poslednja naredba koja je stigla govorila je da moramo ostati u prostoru razmeštaja, utišati aktivnosti i čekati na dalje naredbe. General je čitave dane presedeo pored radio-stanice i pokušavao da dozna nešto više; bio sam mu desna ruka, donosio sam mu hranu, obezbeđivao vezu sa ostalom vojskom, ali nikad mi ništa nije odao. Samo je psovao i zapisivao u taj svoj dnevnik. Znete, da bi to pravilno shvatili, kad smo došli, general je bio poručnik. Generalsko unapređenje je došlo mnogo kasnije, preko radio-stanice, takva su bila vremena. Pozvao me je i pročitao dekret. Bio je zabeležen u dnevniku.

Muškarac je otvorio drveno sanduče na stolu i rukom je prešao po nekoj napravi skrivenoj unutra.

– To je taj odašiljač. Priključivali smo ga na akumulator oklopnih kola. A ovde je dnevnik. Ne znam zašto ga je ovde ostavio, ništa u njemu ne razumem; general nije znao lepo da piše. Kasnije je počeo da šalje razne poruke i proglose, čitave dane je samo sedeo i nešto mrmlijao u mikrofon. Nekako u to vreme sam se upoznao sa svojom ženom i preselio se kod nje, u prednji deo kuće, tako da nisam imao vremena da ga slušam. Povremeno sam ga posmatrao kroz prozorče. Znete već kako to ide. Živeo je sam, izgubio je kontakt s ljudstvom. Ponekad bi i izdao naredbu, ali ja sam imao druge brige, nego da oblećem ostatak vojske. Neki su pobjegli, jedan se obesio, a ostali, isto kao i ja, poženili se i stopili sa meštanima. Naučili smo jezik, radili... I tako to; pa znate već. Imam i neke slike, ali su napred u kući.

Ponudio sam ga cigaretom; muškarac je zalupio poklopac od sandučeta, zapalio smo. Jedno vreme smo čutali; dim se u hladnoj sobi slagao u posebnim slojevima i posle izvesnog vremena muškarac je dodao:

– Dugo smo tako živeli, ja napred, sa ženom i decom, a on tu, pozadi. Imao sam puno posla, nije bilo vremena da obraćam pažnju na to šta se dešava; samo ponekad noću bi me probudio kucanjem na prozor. Obukao bih se i izašao k njemu - general je sedeo za stolom i grozničavo pričao da moramo da odemo, da moramo da iskopamo oklopno vozilo, zakopano u bašti, da treba sazvati ostatak vojske i slično. Strastveno je grizao nokte; imao je ogromne žute zube i komade nokata pljućkao je pod sto, pogledajte samo koliko ih još tamo ima. Ja sam sedeo pored vrata i dremao. Žena mi je kasnije zabranila da odlazim k njemu; znate, njen prvi muž na smrt se propio, pa se plašila da ne pobjegnem i ne ostane sama.

Izašli smo iz sobe u dvorište, na svetlo dana, i bacili cigarete. Muškarac je zaključavao; jedno vreme se mučio sa bravom, a ja sam posmatrao krovove sela koji su se pomajjali u obližnjoj sumaglici.

– Uzmite ovo, – reče muškarac i gurnu mi u ruke crnu svesku. – Vidim da vas to ozbiljno interesuje. General je bio značajna ličnost, rođeni vojskovođa, i do dana današnjeg sam ponosan što sam upravljao njegovim oklopnim kolima. Možda će

vam uspeti da odgonetnete te žvrljotine. Onda dodite, ispričajte mi šta ste saznali, i zašto i gde je otišao. Ja sam ubeđen da će se sigurno vratiti. Slavno, uveren sam. Dan uoči svog odlaska poverio mi je da ga zastupam. Faktički, ja sam zamenik generala. Možda to stoji u tom dnevniku... Već idem, Marija!

Njegove poslednje reči bile su upućene ženi u crnom koja je stajala iza kapije s troje skoro odrasle dece. U ruci je držala crkvenu knjigu i na moj pozdrav nije odgovorila. Prošao sam kroz kapiju; beli masivni zidovi kuće zaslepljujuće su sijali, i samo je drveće pored puta pružalo malo hlada. Muškarac mi je neprimetno mahnuo, i ubrzo su svi nestali iza okuke, iza blešteće senke stabala i žbunja.

Rado Olos

LEOPOLDOV I NAZAD

Ušavši u voz počinjem sa metodičnom skepsom. Da li da napustim filozofiju i dam radije prednost sajensfikšnu? Jesam li se već odlučio ili se još uvek kolebam? Sumnjati se može i u vlastitu sumnju.

Pa i onako imam osećaj da sam toga nasmišljao za nekoliko godina unapred. Ovako li prija mentalna upala mišića! Ko šiša školu!

Možda bih radije snimao filmove. Ali kakve filmove? Recimo da to bude naučna fantastika. Treba poći od toga da se nema para. To bi, doduše, mogao biti sajensfikšn motiv, ali ostavimo to. Nema para, neće biti efekata, neće biti skupih kulisa. Ali i dalje je to sajensfikšn. Ponovo ćemo. Nema para, neće biti efekata, neće biti skupih kulisa. I još uvek je to sajensfikšn...

Ili da ipak na tom faksu izdržim?

Imam ideju! Film će se odigravati u robnoj kući *Tesko*, u onom *Tesku* kako ga znamo danas, samo što smo već u dalekoj budućnosti, a bratislavski *Tesko* je najveća starinarnica – šta ti ja znam – u Nemačkoj. I sve je sređeno, dovoljna nam je današnja roba, patiniraće se na videoeditoru. Da se ne komplikuje. Stvaraoca filmske fantastike ždere to što njegovi likovi raspoložu tehnikom o kojoj on može samo da sanja. Što neki lik uradi pritiskom na dugme, on mukotrпно snima nedeljama.

Pa dobro. Šta dalje? Neko nešto kupi, plati – još ima para – i ode. Do đavola, prekratko je... Dođe više ljudi, postepeno kupuju, postepeno plaćaju... Malo je dosadno!

Kupovati se neće, *Tesko* će biti muzej. Unutra će ući grupica smeđih Nemaca i kosookih Slovaka: divna mlada hostesa, možda (ili zasigurno!) gola, pokazuje im kako su morali srednjovekovni ljudi – to kao mi – okretati konzervu kad su hteli da pročitaju šta kupuju. Srdačniji Slovaci će se osmehnuti na dovrtljivosti svojih predaka.

Možda bi bilo jednostavnije početi porničem? Takođe ne bi bile potrebne kulise, ni efekti. Dovoljno je malo nagona, polno različitih tela, za početak. I kamera. Samo ne znam da li sam baš ja za te stvari. Da li bih iza kamere izdržao. Sam bih sebi zabiberio! A možda i ne bih. Kao što govori pervezni Kant: dve stvari ispunjavaju misao uvek novim i rastućim divljenjem i dubokim poštovanjem što se češće misao njima bavi – žudnja po seksu *pre*, i ravnodušnost prema njemu *posle*. No, to je pomalo rimejk, ali glavna misao je sačuvana. Važno je da ono neko *posle* – bude.

Vrata od pleksiglasa se pomere i sa filmskom karijerom je gotovo.

U moj kupe uđe mlada devojka, učtivo upita da li je slobodno, stavi ranac i sedne naspram mene. Pogled joj tonu u debelu knjigu: *Anorganska hemija*.

U tom trenutku voz krene. Ja sedim napred!

Za koji trenutak mi postaje jasno kako ću da patim. Ja sam automat za bol. Dovoljno je samo u mene ubaciti pravu situaciju i ja ću poslušno početi da patim.

Već patim.

Odavno mi nije bilo tako loše kao sada. Prvo toplina, malaksalost, pa mi se čitavo telo počne grčiti. Taj grč putuje od stomaka, kroz grlo, pravo do mozga, kao gusenica. Ledi sve vitalne funkcije, mogu samo da besmisleno zurim u pejsaž što promiče. Mozak je praktično u komi.

Ali ona ništa ne primećuje. Hvala bogu.

Naravno da preterujem. Ipak sam već odavno mogao da naviknem da je to ovako. Naglabanje o tome kako se obratiti devojci koja sedi naspram mene oduvek mi pričinja muke. Najgore u tome jeste što čovek nikad ne zna da proceni kakve li je debljine ta ljuska. Je li dovoljno nežno je ključnuti rečju, ili je probosti dobro naoštrenom rečenicom?

Uopšte to nije jednostavno! Nisam nikakav Maroš Mrakar što je pojebao pola Njitre. Sigurno mesto mozga nema smrznuti file kao ja. Pedofile... Do đavola i s kovanicama!

U Pezinku se već čini da je sazrela situacija. Mrakar bi već davno delao, zato što je ni zbog čega voz naglo zakočio i stao, a to se, kao, ne dešava kod brzih vozova na trasi Bratislava - Košice.

Ali ovu šansu propuštam. Večni propuštač šansi. Propuštač.

Ajde, sad još smišljaj i neologizme, šonjo! Nema boljeg načina kako skrenuti s teme. A za koji trenutak češ sam sebe ubeđivati da ti se i ne sviđa. Sviđa ti se i gotovo! Aksiom o kojem više nećeš diskutovati sam sa sobom.

Iziskuje to neki dozvoljeni prekurzor razgovora, nešto što bih morao da kažem, a ne samo mogao.

Sve sami prazni izgovori. Pa izgovor sam već imao: ima li boljeg motiva, lokomotiva – dosta! – brzog voza što stoji u Pezinku. Teško je reći. Teško je reći šta me je sprečavalo da postupim investigativno, pa da otvorim prozor, posmatram prugu i da joj referišem šta sam primetio. Probrao bih pred njom sve mogućnosti; pokazao bih s kakvom lakoćom pronalazim korene stvari, probirao bih prstima sve kauzalne nizove kao brojanicu. Da bih, razumljivo, nakon konačnog broja koraka dospo odakle sam pošao. Samo što se i na putu u nigdinu može reći toliko toga. Mada teško.

Možda je neki ludak povukao sigurnosnu kočnicu, jer mu se prohtelo da ode kod svojih. Ma koješta.

Možda je neko pobjegao iz ludnice, pa trčkara po pruzi, traži one prave pruge za svoj život, ili je neko pobjegao iz odeljenja *Ana Karenjina* kako bi dao za pravo Tolstiju.

Ko zna kako se ubijaju duševni bolesnici: ako neko misli da je riba, neće valjda ići da se udavi! Teško je reći. Stvarno teško. Glasno još više.

Grč polako slabi, bolje rečeno, iznutra povećava svoj obim u kovitlacu mojih spekulacija. Koje su sve do jedne neupotrebljive. Jedan delić zdravog razuma još uvek je u pripravnosti. Ostalo su mučkovci.

Uglavnom, glava, njena unutrašnjost, pa neka je tamo bilo šta, funkcioniše mi kao klatno. Iz mrtvačke pasivnosti odjednom se prebaci u neobuzdanu maštu. U prvom položaju nema se šta ponuditi okolini, u drugom opet nemam hrabrosti. Na kraju sve zavisi od toga koliko se puta klatno nađe u zdravom položaju, kada se, ono što mi padne na pamet, može i saopštiti. Dakle, kad nisam baš u stanju akutnog grča, a to je približno jednom za dva do četiri sekunda. I kako onda može da krene bilo kakav razgovor?

Kao što se može i očekivati, ni do Trnave moje se mogućnosti odlučivanja nisu poboljšale. Tragam za nekim rekvizitom, ali sterilni prostor kupea brzo me odbije: izlizana koža sedišta, njen i moj ranac. Kaput koji visi, lagani crni kaput što poprima oblik vlasnice koja ga oblači, u stvari je suprotnost posude koja formira tečnost nasutu u nju. Bar do sada nisam čuo o tečnosti koja formira posudu.

Sve je to ispod upotrebnog praga.

Neću valjda pitati kuda putuje, ili da nije možda student! Iz rečenice koju ću izgovoriti mora biti jasno da sam biće koje misli! A ne neko lupetalo koje oslovljava sve što mu dođe pod ruku. Sigurno nije, kao ni ja, zainteresovana za neku mehaničku konverzaciju, ping-pong dva programirana robota. To odmah može da toroče sa vindovsom! A opet, mogla je već davno da progovori. Skoro smo već sat vremena sami.

Odjednom nos usisa slatke mirise kao direktno iz fabrike čokolade *Figaro*. Nadražuju na takav način da mi je na vrh jezika rečenica: „To su mirisi!“ Plus kakav maukav, gastronomski uzvik. No, ono na što pomislih, na svu sreću, osta neizrečeno. Cenzor usmeri ovu rečenicu na slepi kolosek banalnosti.

Prokleti počeci! Zašto sve mora negde da počinje? I kad dođete u bioskop usred filma, možete biti sigurni da je jednom počeo... Odlično! To je to. Film!

A šta kad bih pokušao da je pitam koji je film poslednji put gledala, kao, imam u planu da idem u bioskop, pa da li bi mi mogla nešto preporučiti, tralala?

Razmišljam o tome. Pomalo mi se to čini pubertetnijski. Ako je pitam o čemu je taj film, a ona mi odgovori da to valja videti, fras će me strefiti. Takvu rečenicu jednostavno ne podnosim.

Možda bih još u memoriji mogao da izlovim štogod iz hemije...

Ali taj film baš i nije tako zanemarljiv.

Vreme leti.

Što više mislim, sve mi je jasnije da će pored mogućnosti moje pameti odluka pasti u Stropkovu. Predajem se.

Zašto uopšte želim da joj priđem? Do đavola, opet retoričko pitanje, ubijanja vremena radi, zato na njega uopšte, ali uopšte ne moram da odgovaram.

Ponekad imam osećaj da bih pred seksualnim nagonom najradije negde pobegao. U Englesku, ili u nekom drugom pravcu. Ali on bi mi verovatno čestito bio za petama. Dovoljno se dugo poznajemo, znam šta od njega, drugara, mogu da očekujem. Najjednostavniji put je uvek isti, dati mu za pravo, dati mu svoje. Mada je sporedno dejstvo bolno, ja na primer posle ljubavi uopšte ne znam šta želim. Najradije bih bio srednjeg roda. Samo ne trpnog... ako takav postoji. Dovoljno ima trpnog vremena. I ovog.

Kad pomislim da bi u slučaju devojčinog odgovora to bio samo početak, hoću da poludim. Zašto ne možemo tražiti od odnosa da počinju makar od sredine, pošto bi verovatno bilo previše očekivati da počinju od kraja? Onda bi se postiglo više.

Klatno se zaglavilo u položaju fantazije.

Devojka gleda kroz prozor, lepo je krojenog profila, možda, sigurno, ima malo veći nos. Samo, gde to piše koliko velik nos mora da bude? I ja imam veliki nos.

Biti tako s njom usred dijaloga, nakon obavljenih pasoških formalnosti, slobodni u bescarinskoj zoni.

I, konačno, događa se. Pada mi na pamet spasonosna ideja koja me oduševljava jednostavnošću. Zašto da se mučim kad imam na raspolaganju iskrenost? Uдахnem vazduh, podesim glas, pošto voz koji ulazi u Leopoldov počinje da koči.

„Znaš šta bih voleo? Voleo bih da sam sada s tobom usred razgovora“, kažem, ali već kod druge reči osećam da možda nije trebalo. Samo što se ejakulacija više ne može zaustaviti. Rečenice svojom težinom probiju ćutanje, bučnu u tišinu i počnu da žive svoj svojčijat život u njenoj lepoj glavici. Izuzimajući nos.

Voz stane, ona najpre na tren pogleda kroz prozor, onda u mene.

„Molim?“ upita nežnim, dečjim glasom.

„Ništa, ništa...“ promrmljam izvinjavajući se.

Klatno munjevito promeni položaj. Čini se da stvarno nije čula. Ali takvu sreću valjda ni ne zaslužujem! Stvarno spasonosna ideja... Ali za mene.

Istinu govoreći, ovakva terestrijalna komunikacija, makar i na malu udaljenost, nikako mi ne odgovara. Mnogo više bi mi pasovao razgovar na sasvim drugoj bazi. Recimo, da mi se iza leđa (ili nosa) stvori nekakav rastvor, kojim bih krišom napunio špric i pronašao joj venu... I ona bi odmah znala, šta sam i ko sam, kakav imam i nemam osećaj. Klasičan način pored ovog intravenoznog razgovora strašno je spor.

Kao što se vidi, klatno opet nije tamo gde treba da bude. Sedim kao zaklan.

U tom trenutku se vrata našeg kupea otvore i unutra uđe, neki stasit pedesetogodišnjak. Ne bih ga mogao obuhvatiti. Kratka mu kosa zalizana napred kao kod Brehta.

To je pravo olakšanje, sa mene pada breme odgovornosti da nešto objašnjavam.

Čovek bez reči zabaci na policu zelenu vreću i drsko sedne pored moje ćutljive lepote. Primetih da butinom dotakne njenu butinu, pre nožicu. Ona, međutim, hvala bogu, prekrsti noge i spusti naslon.

Čovu to uopšte ne izbacila iz takta.

Merka me ne skrećući pogled, zatim svoju glavu okrene za devedeset stepeni i zuri u profil nepoznate, tako uporno da se čini da ga utiskuje u sam mozak.

Ona se, međutim, drži dostojanstveno, nezainteresovano luta pogledom po siluetama grada koji se udaljuje. Stvarno je lepa. U stvari... tik pored lepote. Da, upravo tako.

„Studenti?“ grunu, naizmenično nas gledajući.

Probija iz njega toliko energije da u mislima polako vadim drugu violinu.

„Ja da“, kažem. „Ne znam šta radi ova ovde cura.“

Pa naravno, magare, anorganska hemija je njen hobi.

„Takođe studiram“ zacvrkuta tihim glasom.

Čovek se pomeri u sedištu i udobno se zavalio. Kolenima skoro dodiruje suprotno sedište. Duboko udahne i počne:

„Vi studenti niste loši. Samo vam se treba obratiti. Inače se zakopate u te svoje knjige, a šta se dešava oko potpuno vam je svejedno. A šta to studiraš?“

Ošinu me pogledom.

„Filozofiju“, izjavim, glumeći samouverenost, ne bih li sakrio izvučenu slabu kartu.

Pažljivo se zagleda u mene i gurne me kolenom u butinu:

„A šta je po tebi filozofija?“

Naboram čelo, odmeravam situaciju.

„Način disciplinovanog razmišljanja o pojmovima“, kažem prvo što mi padne na pamet osećajući neku nadmoć, zato što pretpostavljam da naspram mene ne sedi Liotar ili Derida.

„Disciplina... znam to“, pogleda me nestrpljivo i lupne prstima. „Moguće je ponašati se disciplinovano. Ali razmišljati?“

„Ma naravno“, uhvatih se toga, nadajući se da ću napraviti utisak na devojku. „Samo morate razmišljati na osnovu ispravnih principa. Logički. U skladu sa logičkim zakonima.“

„Ne podnosim zakone“, tiho prozbori. „Logični zakoni... Važe li i u Leopoldovu?“ pipne me.

„To je sad svejedno, već smo ga prošli...“ odgovorim ohrabren.

Nije mi baš do filozofiranja, već sam to napustio. Ili možda ne?

„Uradili smo sasvim razumnu stvar. Uvek je bolje iz Leopoldova odlaziti, nego u nj dolaziti“, pokušah da se našalim.

Hladnoća koja je dopirala sa njegovog lica uverila me je da nisam odabrao dobru publiku.

„Pa ponovo ću ja da se tamo vratim“, procedi kroz zube. „Ko što je Bog nada mnom, ponovo ću da silujem nekog!“

Lupi pesnicom u naslon i izvesno vreme gleda kroz prozor.

Ja se smanjim za jedan broj. Koža na leđima mi se ovlaži.

„Nemoj da misliš da sam neka budala“, promeni temu razgovora. „Znam ja vrlo dobro šta je to filozofija. U bajboku sam pročitao celog Platona. Imao sam dosta vremena. Gomilu stvari sam počeo da čitam, ali zbog dobrog ponašanja su me pustili. To gore po njih. Još ću ja dovršiti to čitanje!“

U kupeu je nastala tišina. Sposobnost da konstruišem rečenice kod mene opet doseže nultu tačku.

„To je filozofija. Ništa ne kažeš? Zar si izgubio vazduh? Da imaš svaki dan ruku do lakta u bulji, bi li proživeo to što sam ja?“

Čovek na kraju prestane, zatvori oči i poče da sviručka. Nas dvoje, kao i pre toga, uporno ćutimo.

Posle kraćeg vremena zatvorenik se ponovo raspriča, ali oči ima zatvorene, kao da njegove reči nisu nikome upućene.

„Idete kući, tamo vas čekaju nasmejani roditelji s dobrom večerom, pošto misle da, kad ne jedete kod kuće glodete kamenje. Tapšaće vas po ramenima, pitaće kako vam je, šta vam treba kupiti. Ljubav, ljubav, svugde ljubav.“

Odjednom otvori oči i uperi prst u mene:

„Trebalo bi da bude kao kod Platona: zajednička deca. Nikakvo: ti si naš, a ti ne. Jesi li to čitao, ne?“

Klimnem glavom. U glavi mi umesto krvi teče hladan znoj.

„Govno si ti shvatio. To je za tebe samo komad hartije. Sve izlapelo. Ja sam to proživeo, znam šta znači nigde ne pripadati.“

Već se spremam da nešto kažem, ali ne odolim pogledu kroz prozor na čoveka sa slomljenom štakom. Piješćani.

Na hodniku se pojave tumarajući ljudi koji pažljivo zagledaju u svaki kupe, tražeći odgovarajuće društvo.

Nas odabere neki mladić. Crni sako, plava košulja, žuta kravata, tamnosivi mantil - spoljašnja inventura mnogo odaje. Sedne na mesto označeno kao „hodnik“, na kolenima otvori koferče i počne da prevrće po papirima.

Kriminalac ga usisa brzim pogledom.

„Mora da imate mnogo posla kad i u vozu radite“, strogo mu se obrati.

„Upravo tako“, odbije ga mladić a da ga i ne pogleda.

„A šta si po zanimanju?“ dosađuje bivši zatvorenik.

„Pravnik. Uzgred budi rečeno, ne sećam se kad smo prešli na ti“, usprotivi se mladić i stavi ruke na kofer.

Tek što dovrši rečenicu, dobi takav šamar, da mu se naočari nađoše pred mojim nogama. Polako ih stavim na sedište pored.

Pošto pravnike niko ne voli, ništa drugo mi ne preostaje nego da mirno sedim i tolerišem dato stanje stvari. Ne damo mi naše zločince!

„Šta to treba da znači?“ obrecnu se pravnik i pun mržnje pogleda grmalja.

Kao protivrednost za ljutnju, ljudeskara mu opali još jedan šamar. Ne mora ni da ustaje, ima dovoljno dugačku ruku. I ostaje smiren. Smiren je i ton njegovog glasa:

„Dobro, staro i provereno fizičko nasilje. Zašto se zadržavati argumentima? Takav žutokljunac kao ti ni ne zaslužuje objašnjenje.“

Pravnik poče da oblači mantil. Sve vreme mu se na licu vidi velika crvena fleka - otisci debelih prstiju. Dokazni materijal.

Kad pođe ka vratima, čovek brzo presedne i uhvati kvaku.

„Još nismo ni popričali, a već bi da odeš? Ma nećeš valjda“, zadržava ga, ali pravnik i pored toga pokušava da izađe. Uzalud. Čovek ga laganim pritiskom na rame primora da sedne.

„Ali ovo je ograničavanje lične slobode“, vikne s potisnutim besom uzbuđeni mladić.

Ponovo izleti iz sedišta kao opruga, čovek ga međutim bez milosti baci nazad. I to tako jako da se kožni dušek samo bestidno nakratko ogłosi.

„Takvi kao ti su mi ograničavali ličnu slobodu, već toliko puta da više ni ne brojim. Poslednji put, pet godina. A ti, zar ne možeš da izdržiš ni trenutak? Zašto bih ja morao da imam obzira prema tebi?“

„Vidite, ja sam na privrednom pravu. Sa krivičnim pravom nemam ništa zajedničkog. Osim toga, ako je kazna koju ste dobili bila pravedna, nemate za šta onda da mi se svetite“, brani se mladić uguran u skaj.

U vazduhu se oseća zadah pravne svesti. Mladi pravnik mi nije simpatičan. Kad je ušao, devojka mu je posvetila više pažnje nego meni. To je jasno: mlad, uspešan, pare mu leže na ulici, sigurno već ima i svoj stan, u kojem bi se mogli radi- ti hemijski eksperimenti.

Da je po mom, pravnici bi odmah po svršetku škole išli u čuzu. Pa država pret- postavlja njihovu korumpiranost. Zato im daje velike plate. Pa kad su podmitljivi,

neka onda odmah idu iza brave, zar ne? Valja to rešiti. Po mom mišljenju, njihove studije trebalo bi da se završavaju uverljivim, ali stvarno uverljivim esejom na temu *Zašto ne uzimam mito*. I plate bi ostale normalne.

A da i pored toga neko uzme mito, treba mu zabraniti rad, ili ga ubiti. Ili oboje. Francuski oboa.

„Pravedenost“, pljunu nakon izvesnog vremena ljudeskara. „To je samo sujeverje, zakoni nisu prevedni - prema meni ne.“

„Pred zakonom su svi jednaki“, pravi se pametan pravnik.

„Nismo“, reče čorkaš naglašavajući.

„Ipak jesmo“, ne da se ni pravnik.

Ošišani ukočeno pogleda svojim providnim očima u njegovo lice.

„Nismo.“

Rečenica je tako odsečna, da imam osećaj kao da je na zemlju pao težak balvan.

„U redu, onda nismo“, odbrusi uvređeni lepota, a ja čekam da dobije još jedan šamar. Ne desi se tako.

Zatvorenik međutim pocrveni, na usnama mu se pojave kapljice pene.

„Nismo svi jednaki. Ja ću ti to objasniti, i kad nećeš“, reče ošišani za oktavu više. „Ja sam primer. Imam pravo da se oduprem zakonu, zato što je zakon oduvek moj neprijatelj. Ova ruka, koja će ti možda uvrnuti vrat, dokaz je ove nepravde, jer da su zakoni ispoštovani, ja ne bih bio ovde.“

Čovek udahne. Nervozno lomi prste.

„Rodio sam se ženi koja je bila silovana, razumeš li? Moje začecje je bilo krivično delo! Moj otac je morao da počinu zločin da bih se ja rodio.“

Čovek opet ispruži ruku i uhvati mladića za lice mantila.

„Ti si taj nosilac zakona, koji mi je zabranjivao da živim. Da nije bilo onog što ti nazivaš zločinom, ne bih ovde sedeo. Pošto su zakoni stajali protiv mene, ja sam im se takođe suprotstavio. Šta dobih, to vraćam. To je logično, je li tako, studente?“ odjednom se obrati meni i ostavi uplašenog pravnika da svari njegovu odbranu.

Stavi mi tepsijasti dlan na butinu i uze u ruke Gaherov udžbenik logike koji sam stavio na policu.

„Možda su i tvoja pravila bezveze kao i pravnikova. Sva pravila se plaćaju“, zace-reka se i istrgne iz knjige jednu stranicu. Zgužva je u kuglicu i baci mi je s prezirom u grudi.

„Ja sam samo ovakav papir... Taj se više nikad neće izravnati“, uzdahnu i odmah zatim se obrecne na mene:

„A ti samo studiraj! Moraš da studiraš, da bi bio makar glup!“

Zatvorenik ponovo zatvara oči i sviručka.

Samouverenost tipična za psihopate. Malo odmara. Ali ne zadugo.

„A šta ova ženka Homo sapiensa?“ promeni objekat interesa, ali stalno gledajući u mene. „Poštuje pravila lepog ponašanja, zar ne? Već davno si morao biti na njoj! Sigurno si na to mislio, je li?“

Ćutim i iz petnih žila se trudim da ne pogledam devojkicu. Malo pocrvenim.

„Ostavljaj me meni? Ili čekaš tunel?“

Osećam da nešto moram da kažem. Takva kukavica ipak nisam.

„Mislite li da bi trebalo da se spojimo u ime nerođene dece? Pa ipak vama smeta da ne spava svaki sa svakim!“ Sućem iz sebe, a ne skrećem pogled.

Čovek se zapanji.

„Ne razumem“, kaže i čeka.

„Ako sam dobro shvatio“, misao trenirana filozofskom sofistikom brzo počne da kuca, „po vama bi se onda, ako neko ne pokuša – svejedno da li muškarac ili žena – da siluje, to moralo tretirati kao pokušaj ubistva moguće dece. Vi se u stvari borite za prava nerođenih ljudi.“

Ljudeskara se nasmeje. Oseća se lokalno otopljenje.

„To je dobro, nikad mi nešto tako nije palo na pamet. To ću da iskoristim. Ja sam borac za prava nerođenih ljudi“, ljudeskara ustane, uzme vreću i izvadi notes i pero.

„Bolje da to zapišem. Navikao sam da pravim beleške. Rado na sudu govorim kitnjasto“, pohvali se.

Pero se gubi u čvornovaim prstima, ali se munjevito kreće.

„Baš mi se to sviđa, hm....Još nešto mi smisli, slobodno nastavi“, podstiče me i lupka perom po ruci.

Pohvala mi godi, mentalna upala mišića popušta, vijuge su dobro podmazane.

„Znate šta biste mogli reći? Da niste vi odgovorni za to krivično delo, jer tek žena kad se brani, napravi od normalne, recimo, pojave - krivično delo. Da se ne brani, u stvari ništa se ne bi desilo. Pa, ništa kao ništa. Ali kad se brani, ona čini nasilje, vi radite samo svoj posao“, pobedonosno govorim. „Ali to je malo iskonstruisano, to je samo zabave radi“, dodajem brzo, da devojkica ne pomisli kako to, ne dao bog, mislim ozbiljno.

Čovek brzo žvrlja i bordo jezikom liže usnu.

„Nikad se ne zna šta će da progutaju“, reče tajanstveno. „Imaš li još štogod? Kad sam već izvadio notes...“ Traži repete.

Ohrabren, setim se još jednog argumenta. Pomislivši na devojkicu, zbunim se, ali ne odolim:

„Trebalo bi da se žena da muškarcu, već i zbog toga što su muke koje mu pričinjava ne dajući mu se, veće od onih koje ona istrpi, kad mu se da“, polako diktiram kako bi stigao sve da zapiše.

„Ta to je igrarija, to se ne može shvatiti ozbiljno“, kažem zatvoreniku, ali reči su usmerene, naravno, devojci. Alibista i zločinac, do đavola, još će da nađu zajednički jezik.

„Ali zašto? Jeste da je to malo komplikovano, ali zašto nam služi glava, zar ne?“, oponira mi.

Pogledam tužno devojku. Njeno divljenje bi mi bilo draže.

Utom se odlučno otvore vrata. Kontrola karata.

Zatvorenik ponovo s užitkom krši pravila. Kartu, naravno, nema. Nema ni obzira, smeje se kondukterki pravo u oči. Ona je, međutim, beskompromisna.

Pravnik takođe ne gubi vreme i optužuje. Tužibaba.

Situacija počinje da se zapetljava. U kupeu se pojavi novi putnik — kondukterka...

Ljudina je smesti na počasno mesto između mene i pravika. Na sve pretnje se samo smeje. Neće on biti taj, koji će se na sledećoj stanici iščuđavati.

Čini se da je u pravu. Pre Trenčina brzo ustane, povuče sigurnosnu kočnicu i gurajući od sebe putnike skoči iz voza. Kroz prozor vidim kako trči preko njive i gubi se u čestaru.

Svi znamo zbog čega smo stali.

Ponovo smo sami. Pravnik je sišao, a kondukterka otišla svojim utabanim hodnicima.

Devojka ne čita, ali knjigu drži u krilu. U lice joj se postepeno vraća boja.

Ima li uopšte smisla nešto započinjati, kada nemam stan? Posavetovali su me da dam oglas u *Katoličkim novinama*: mladi vernik traži... Ali ja sam pre nihilista. Doduše, ne tako velik da bih bez treptaja oka lagao. I tako sam napisao: mladić traži stan, u kojem bi počeo da veruje. Niko se nije javio.

Tako dakle ovde sedimo, suprotnih polova, put do kuće je sve kraći i kraći... Pol stalno isti.

Ne mogu da odolim i pogledam na devojku kao na vlasnicu mojih budućih naslada. Kao na majku naše još nerođene dece. U kupeu tiho promiču meke senke - samo one su u stanju da pomiluju bez dodira, bez razloga.

Približavam se tunelu.

Vladimir Bala

FINANCIAL TIMES

Oduvek sam se divio intelektualcima. Sedim pored prozora i gubim dah. Divim se intelektualcima a ujedno ih se plašim. Gledam kroz prozor voza i proučavam trasu Nove Zamki – Bratislava. Znam svaki žbun. Brežuljak? Dolinu? Kuće? Drveće? Sve sam to već negde video. I one snegove, i one poplave, i one ljude. Međunarodni vozovi bivaju puni inteligentnih putnika. Plašim ih se. I zavidim im. Intelligentni su već na prvi pogled. A tek ona odeća od ukusa: odela, kravate, sigurno i fino, odabrano donje rublje. Zlatno uokvirene naočari s dioptrijom. Čarape poznate marke u kožnim cipelama. Potišteno sedim u udobnom sedištu pored prozora. Potišteno i ponizno. Veče je, nekoliko ljudi dremucka, drugi diskutuju – skoro šapučući – dame su ljupke i zasigurno namirisane. Hm, miris dama, liznuh se. Iz otvora na desnim mi ponovo navre krv. Stavio sam na usta maramicu. Zubarka mi je upravo zbog opasnosti od krvarenja zabranila alkohol. Dakle, krezub i još žedan? Okrećem se u vagonu međunarodnog brzog voza: u vagonu sve sam intelektualac. Radnike više volim, zato što ih mogu omalovažavati, zbog toga što ih ne razumem, jer im ne vidim u dušu, takvi su u njima čudni svetovi, tuđi i neistraženi, jer, ko će ih istražiti, inteligent? Ili neki radnik istraživačkog duha? Kakav li mi je to radnik? Istraživačkog duha? To je opet neki intelektualac! Plašim ga se! Intelektualac živi svoj proučeni, intelektualno usmereni život. Onomad sam bio i ja intelektualac, usavršio sam teorije biskupa Berklija, prevazišao sam u ovom pravcu i Rudolfa Štajnera. Takvo sranje sam brzo ostavio zbog pijanstva. Danas, kada se poredim sa intelektualcem, teško to podnosim. Život pravog intelektualca je oglodan kao kost. Nikakva toplina. Nikakvo mekano meso. Studen i mišić. Istinski intelektualac pre smrti živi, dok ostali samo umiru. Kad istinski intelektualac drži u ruci pero, piše, međutim, ne brzopleto, nesmotreno i nepromišljeno. Istinski intelektualac je sam kanon. Vrata na vagonu se bešumno otvore, uđe šminker, vrata se automatski zatvore. Šminker je ispitivački pogledao redove sedišta birajući pogodno mesto. Sešće do nekog prozora, razmišljao sam. Da sam imao da razmišljam o nečem značajnijem, odmah bi me uhvatio strah da ću napraviti neku grešku, međutim, davno sam morao znati da sam upravo u trenutku kada napravim grešku to uistinu ja. Šminkerov pokret bio je spor, pre razborit nego li samouveren. Nije, dakle, bio spor zbog toga što je odednom prestao da zna šta treba da radi. O, kakvo lice. Lice šminkera! To se videlo na prvi pogled. S nemom dozom zavisti sam u njegovim očima morao da konstatujem odsjaj prirodne inteligencije. Dakle, ne samo šminker! Ne samo! Štrečno sam se od boli, naravno, ne pokazujući je – ali fizički sam se štrečno. Priznajem, štrečno sam se. Pocrveneo sam. Šminker se približio. Primetio je moju muku, ali nije to ničim pokazivao, čime je pokazao saosećanje. Pa, ko je sretan, smiren i inteligentan, može sebi da dozvoli da bude i saosećajan. Mi ostali se gušimo nebrojenim vrstama zloradosti, gađenja i tvrdoglavosti. Ruka mi je zadrhtala kad sam posegao u unutarnji džep gornjaka i izvukao knjižicu *Vom Weswn der Wahrheit* Martina Hajdegera. Ne treba zaboraviti da budalama čitanje zahtevne literature škodi.